

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Код і найменування спеціальності	D8 Право
Тип і назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма Правознавство
Курс, семестр	2 курс, 3 семестр
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС – 4, Загальна кількість годин – 120, із яких: Денна форма здобуття освіти: лекцій – 16 год., практичних занять – 24 год. самостійна робота – 80 год. Заочна форма здобуття освіти: лекцій – 10 год., практичних занять – 10 год. самостійна робота – 100 год. Форма семестрового контролю – залік
Мова (-и) викладання	Державна
Навчально-науковий інститут / факультет, кафедра	Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій, кафедра підприємництва і права.
Контактні дані розробника (-ів)	<i>Викладач:</i> Микола СЪОМИЧ, професор кафедри підприємництва і права, доктор економічних наук, професор. <i>Контакти:</i> ауд. 490 (навчальний корпус №4) <i>e-mail:</i> somuch.mukola@pdau.edu.ua посилання на сторінку викладача: https://www.pdau.edu.ua/people/somuch-mukola-ivanovuch
МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ	
Статус навчальної дисципліни	Вибіркова фахова навчальна дисципліна
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	Передумовою для вивчення дисципліни Муніципальне право є досягнуті результати навчально-пізнавальної діяльності при формуванні відповідних компетентностей при вивченні дисциплін: Теорія держави і права, Юридична деонтологія, Історія держави і права України, Конституційне право України.

Компетентності	<p>Загальні: ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>Спеціальні: СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції. СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.</p>
Програмні результати навчання	<p>РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю. РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.</p>

РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)

ОК передбачає набуття загальних компетентностей та комплексусоціальних навичок (soft skills), притаманних сучасному фахівцю: здатність до абстрактного мислення, пошук та аналіз інформації, спілкування з представниками інших професійних груп, робота в науковому контексті, долучення до професійній діяльності тощо. Формуванню навичок soft skills в межах освітньої компоненти сприяють сучасні методи й прийоми навчання, де ведеться робота в команді, що мотивує здобувачів вищої освіти до ініціативності, креативності, уміння управляти конфліктами, діяти соціально відповідально та свідомо, самоорганізації, виховання потреби систематичного оновлення своїх знань для їх практичного застосування, формування умінь організаторської діяльності. Соціальні навички формуються також і під час проведення студентських наукових конференцій, участі у засіданнях гуртків, круглих столах, громадських заходах тощо.

МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Формування у здобувачів вищої освіти системи спеціальних знань з питань правового регулювання діяльності місцевого самоврядування в Україні, а також опанування ними методики аналізу норм державного управління та муніципального права.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

- Тема 1. Основи правового регулювання державного управління та місцевого самоврядування.
- Тема 2. Правові ознаки понять і елементів організації та діяльності органів місцевого самоврядування в Україні.
- Тема 3. Законодавчі основи організації та діяльності органів місцевого самоврядування в Україні.
- Тема 4. Законодавчі основи організації роботи місцевих державних адміністрацій.
- Тема 5. Правові засади місцевого самоврядування.
- Тема 6. Правове регулювання організації роботи представницьких органів і посадових осіб місцевого самоврядування.
- Тема 7. Правове регулювання кадрового забезпечення служби в органах місцевого самоврядування.
- Тема 8. Нормативно-правове регулювання порядку прийняття на службу та припинення трудових відносин з службовцями органів місцевого самоврядування.
- Тема 9. Правове регулювання бюджетних повноважень держави і органів місцевого самоврядування.
- Тема 10. Правове регулювання відносин органів місцевого самоврядування з об'єднаннями громадян, судовими, правоохоронними органами та органами юстиції.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ

словесні методи (лекція, бесіда); *наочні методи* (моделювання професійних ситуацій, презентації, ілюстрування); *практичні методи* (виконання ситуаційних завдань, аналіз наукових джерел та судової практики, конспектування), *методи самостійної роботи* (виконання завдань самостійної роботи), *методи формування пізнавальних інтересів* (створення ситуації інтересу, ситуації новизни навчального матеріалу, метод використання життєвого досвіду, навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації), *інтерактивні методи* (кейс-метод; дискусії, диспути, інтерактивної взаємодії)

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

<p>Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання</p>	<p>Забезпечення об'єктивності оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом застосування накопичувальної системи нарахування балів оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожної теми освітнього компоненту впродовж семестру та достовірної фіксації результатів оцінювання у журналі обліку аудиторної навчальної роботи та завершується екзаменом із занесенням у відомість обліку успішності.</p> <p>Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання наведені у Додатку до силабусу.</p>
--	---

ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

<p>- щодо термінів виконання та перескладання</p>	<p>Дедлайни та перескладання: практичні завдання, завдання із самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-30%). Здобувач вищої освіти може бути недопущеним до семестрового контролю з навчальної дисципліни у разі набрання кількості балів менше ніж межа незадовільного навчання. Кафедра на своєму засіданні приймає рішення про недопущення такого здобувача вищої освіти до семестрового контролю з відповідної навчальної дисципліни та повідомляє про це директорат навчально-наукового інституту, шляхом подання витягу з протоколу засідання кафедри. Директор навчально-наукового інституту своїм розпорядженням не допускає здобувача вищої освіти до семестрового контролю з відповідної навчальної дисципліни. Здобувач вищої освіти, який був не допущений до семестрового контролю з певної навчальної дисципліни, має підсумкову академічну заборгованість. Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин із дозволу деканату. Повторне проходження контрольного заходу для ліквідації підсумкової академічної заборгованості допускається не більше двох разів із навчальної дисципліни: один раз викладачеві, другий – комісії, яку формує директор навчально-наукового інституту за участю викладачів відповідної кафедри. Отримана оцінка у разі другого повторного проходження контрольного заходу є остаточною.</p>
--	--

<p>- щодо академічної доброчесності</p>	<p>Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.</p>
<p>- щодо відвідування занять</p>	<p>Навчання здобувачів вищої освіти, що передбачає проведення навчальних занять згідно розкладу упродовж навчального року передбачає їх безпосередню участь в освітньому процесі. Відвідування здобувачами вищої освіти всіх видів навчальних занять є обов'язковим. Відмітка про відвідування занять здобувачами здійснюється в журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача.</p>
<p>- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти</p>	<p>На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті перед опануванням даної освітньої компоненти. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.</p>

**- щодо
оскарження
результатів
оцінювання**

Після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач освіти має право звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. У разі неможливості спільного врегулювання ситуації здобувач вищої освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Підставами для оскарження результату оцінювання можуть бути: недотримання викладачем системи оцінювання, вказаної у робочій програмі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання та/або наявність конфлікту інтересів, якщо про його існування здобувачу вищої освіти не було і не могло бути відомо до проведення оцінювання. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Для оскарження результату оцінювання здобувач вищої освіти звертається з письмовою заявою до директора навчально-наукового інституту, яку розглядає апеляційна комісія, сформована розпорядженням директора інституту. Апеляційна комісія протягом трьох робочих днів ухвалює рішення про наявність або відсутність підстав оскарження результату оцінювання. Присутність здобувача вищої освіти на засіданнях апеляційної комісії є обов'язковою. Висновки апеляційної комісії оформляються відповідним протоколом і доводяться до відома здобувача вищої освіти і викладача. Результатом розгляду апеляції є прийняття апеляційною комісією одного з двох рішень: попередня оцінка знань здобувача вищої освіти відповідає рівню досягнення результатів навчання і не змінюється або попередня оцінка знань здобувача вищої освіти не відповідає рівню досягнення результатів і здобувач заслуговує іншої оцінки (вказується нова оцінка відповідно до чинної в Університеті шкали оцінювання результатів навчання). За результатом апеляції оцінка результатів навчання здобувача вищої освіти не може бути зменшена.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Поляруш-Сафроненко С. О. Наукові джерела дослідження об'єднаних територіальних громад в системі місцевого самоврядування / С. О. Поляруш-Сафроненко // Право і суспільство. – 2022. – № 6. – С. 45-50.
2. Верлос Н. В. Муніципальне право : навчально-методичний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Право» освітньо-професійної програми «Право». Запоріжжя : ЗНУ, 2024. 180 с.
3. Муніципальне право: навчально-методична розробка для студентів юридичного факультету. Ужгород, 2021. 41 с.
4. Колобиліна, О. О., & Кобко, Р. В. (2023). Система муніципального права та її структурні елементи. Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е.О. Дідоренка, (3), 87–94.

Допоміжні:

1. Інструменти забезпечення ефективності, результативності та якості діяльності органів державної влади / ред. О. Бутенко; [М. Канавець (кер. авт. колективу), Ю. Лихач, Г. Третяченко, А. Кукуля; за заг. ред. М. Канавець]. – 2-ге вид., виправ. і допов. – К.: Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2025. – 247 с.
2. Сьомич М.І., Ткаченко Н.Е., Шкробот М.В., Евтух А. І. Безпекові аспекти антикризового управління розвитком інноваційно орієнтованих підприємств та розвитку їх кадрового потенціалу в умовах економіки знань та сучасного правового забезпечення. Формування ринкових відносин в Україні. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2023. № 3 С. 36-43
3. Somych M., Kalian O., Strilets B. Some theoretical and practical problems of legal protection of occupational safety: national and international aspects. Visegrad Journal on Human Rights. 2024. №1. P. 102-108.
4. Кальян О.С., Купчення Л.І., Сьомич М.І. Окремі питання юридичної відповідальності за порушення природоохоронного законодавства. Journal «ScienceRise: Juridical Science». № 3 (25). 2023 С. 41-46.
5. Somych M., Companets O. Improving the quality and efficiency of local self-government staffing policy: main trends and essence. Security management of the XXI century: national and geopolitical aspects. Issue 4: collective monograph / in edition D. Diachkov. Prague. Nemoros s.r.o. Czech Republic. 2022. P. 43-49

Інформаційні ресурси:

1. Лига Бизнес Информ. URL : <http://www.liga.net/>
2. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL : www.library.univ.kiev.ua
3. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Національна Парламентська бібліотека України. URL : <http://www.nplu.kiev.ua/>
5. Нормативні акти України. URL : <http://www.nau.kiev.ua/>
6. Сайт «Бібліотека юриста». URL : <http://www.lawbook.by.ru/>
7. Сервер Верховної Ради України URL : <http://www.rada.gov.ua/>.
8. Українська правнича фундація. URL : <http://www.ulf.com.ua/>
9. Центр європейського і порівняльного права. URL : <http://www.eclg.gov.ua/>
10. Центр розвитку українського законодавства. URL : <http://www.ulde.kiev.ua/news.php>

Реквізити
затвердження

Затверджено на засіданні кафедри підприємництва і права
протокол № 19 від 13 січня 2026 року

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів із навчальної дисципліни

Денна форма здобуття освіти

Назви тем	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опи-ту-ван-ня	Виконан-ня вправ на прак-тичних заняттях	Виконан-ня зав-дань самостій-ної робо-ти	Реферат	
Тема 1. Основи правового регулювання державного управління та місцевого самоврядування.	1	5	3	10	9
Тема 2. Правові ознаки понять і елементів організації та діяльності органів місцевого самоврядування в Україні.	1	5	3		9
Тема 3. Законодавчі основи організації та діяльності органів місцевого самоврядування в Україні	1	5	3		9
Тема 4. Законодавчі основи організації роботи місцевих державних адміністрацій.	1	-	3		4
Тема 5. Правові засади місцевого самоврядування.	1	5	3		9
Тема 6. Правове регулювання організації роботи представницьких органів і посадових осіб місцевого самоврядування.	1	-	3		4
Тема 7. Правове регулювання кадрового забезпечення служби в органах місцевого самоврядування.	1	5	3		9
Тема 8. Нормативно-правове регулювання порядку прийняття на службу та припинення трудових відносин з службовцями органів місцевого самоврядування.	1	5	3		9
Тема 9. Правове регулювання бюджетних повноважень держави і органів місцевого самоврядування.	1	-	3		4
Тема 10. Правове регулювання відносин органів місцевого самоврядування з об'єднаннями громадян, судовими, правоохоронними органами та органами юстиції.	1	5	3		9
Підготовка реферату					10
Разом	10	50	30	10	100

Заочна форма здобуття освіти

Назви тем	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Написання контрольної роботи	
Тема 1. Основи правового регулювання державного управління та місцевого самоврядування.	2	-	4	30	6
Тема 2. Правові ознаки понять і елементів організації та діяльності органів місцевого самоврядування в Україні.	2	-	4		6
Тема 3. Законодавчі основи організації та діяльності органів місцевого самоврядування в Україні	-	4	4		8
Тема 4. Законодавчі основи організації роботи місцевих державних адміністрацій.	2	-	4		6
Тема 5. Правові засади місцевого самоврядування.	-	4	4		8
Тема 6. Правове регулювання організації роботи представницьких органів і посадових осіб місцевого самоврядування.	2	-	4		6
Тема 7. Правове регулювання кадрового забезпечення служби в органах місцевого самоврядування.	-	4	4		8
Тема 8. Нормативно-правове регулювання порядку прийняття на службу та припинення трудових відносин з службовцями органів місцевого самоврядування.	-	4	4		8
Тема 9. Правове регулювання бюджетних повноважень держави і органів місцевого самоврядування.	2	-	4		6
Тема 10. Правове регулювання відносин органів місцевого самоврядування з об'єднаннями громадян, судовими, правоохоронними органами та органами юстиції.	-	4	4		8
Підготовка реферату					30
Разом	10	20	40	30	100

Форма семестрового контролю знань здобувачів вищої освіти згідно з робочим і навчальним планом – залік.

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

Шкала та критерії оцінювання опитування
Денна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
-----------------	---------------------

1	Відповідь правильна, повна або містить змістовну аргументовану відповідь на поставлене питання. Студент вільно володіє термінологією муніципального права, правильно розкриває зміст інститутів місцевого самоврядування, посилається на норми Конституції України, законодавство про місцеве самоврядування, рішення Конституційного Суду України та судову практику.
0	Відповідь відсутня, неправильна або не стосується суті питання. Використання загальних фраз без належного правового обґрунтування та без посилання на норми законодавства.

Заочна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
1-2	Відповідь правильна, повна або містить змістовну аргументовану відповідь на поставлене питання. Студент вільно володіє термінологією муніципального права, правильно розкриває зміст інститутів місцевого самоврядування, посилається на норми Конституції України, законодавство про місцеве самоврядування, рішення Конституційного Суду України та судову практику.
0	Завдання не виконано або виконано неправильно, відсутній правовий аналіз та посилання на законодавство.

Шкала та критерії оцінювання виконання вправ на практичних заняттях

Денна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
4-5	відповіді правильні, обґрунтовані, осмислені та характеризують наявність спеціалізованих концептуальних знань на рівні новітніх досягнень, критичне осмислення проблем у навчанні. Відповідь характеризує уміння виявляти та розв'язувати проблему, інтегрувати знання та повністю відображає визначений результат навчання за темою
2-3	відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена, характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності та неповноту засвоєння результату навчання
0-1	відповідь демонструє нечіткі уявлення студента про об'єкт вивчення, характеризує застосування знань при виконанні завдань за зразком, але з неточностями

Заочна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
4	відповіді правильні, обґрунтовані, осмислені та характеризують наявність спеціалізованих концептуальних знань на рівні новітніх досягнень, критичне осмислення проблем у навчанні. Відповідь характеризує уміння виявляти та розв'язувати проблему, інтегрувати знання та повністю відображає визначений результат навчання за темою
2-3	відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена, характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності та неповноту засвоєння результату навчання
0-1	відповідь демонструє нечіткі уявлення студента про об'єкт вивчення, характеризує застосування знань при виконанні завдань за зразком, але з неточностями

Шкала та критерії оцінювання самостійної роботи

Денна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	відповіді правильні, обґрунтовані, осмислені та характеризують наявність спеціалізованих концептуальних знань на рівні новітніх досягнень, критичне осмислення проблем у навчанні. Відповідь характеризує уміння виявляти та розв'язувати проблему, інтегрувати знання та повністю відображає визначений результат навчання за темою
2	відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена, характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності та неповноту засвоєння результату навчання

0-1	відповідь демонструє нечіткі уявлення студента про об'єкт вивчення, характеризує застосування знань при виконанні завдань за зразком, але з неточностями
-----	--

Заочна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
4	відповіді правильні, обґрунтовані, осмислені та характеризують наявність спеціалізованих концептуальних знань на рівні новітніх досягнень, критичне осмислення проблем у навчанні. Відповідь характеризує уміння виявляти та розв'язувати проблему, інтегрувати знання та повністю відображає визначений результат навчання за темою
2-3	відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена, характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності та неповноту засвоєння результату навчання
0-1	відповідь демонструє нечіткі уявлення студента про об'єкт вивчення, характеризує застосування знань при виконанні завдань за зразком, але з неточностями

Шкала та критерії оцінювання підготовка реферату

Денна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
9-10	Знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, системними, що дозволяє демонструвати результати навчання для виконання творчих завдань; навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію. Тема реферату розкрита повністю, помилки відсутні
6-8	Здобувач вищої освіти знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, що дозволяє демонструвати результати навчання в стандартних ситуаціях; володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Проте бракує власних суджень. Тема реферату розкрита повністю, але мали місце незначні помилки
3-5	Здобувач вищої освіти засвоїв основний навчальний матеріал, що дозволяє демонструвати результати навчання за зразком; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності. Мали місце помилки, які були усунуті за допомогою аудиторії
0-2	Здобувач вищої освіти має початкові уявлення про предмет вивчення, що забезпечує лише фрагментарне досягнення результатів навчання. Якщо помилки не були усунуті за допомогою аудиторії - нараховуються мінімальні

Шкала та критерії оцінювання контрольної роботи для студентів заочної форми навчання

Заочна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
20-30	Знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, системними, що дозволяє демонструвати результати навчання для виконання творчих завдань; навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію
10-19	Здобувач вищої освіти знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, що дозволяє демонструвати результати навчання в стандартних ситуаціях; володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки, проте бракує власних суджень
0-9	Здобувач вищої освіти має початкові уявлення про предмет вивчення, що забезпечує лише фрагментарне досягнення результатів навчання

